

Објекти за говеда

1. Величина стајалишта, боксова, лежишта и групних боксова

Категорија говеда	Смјештај – старосна категорија			Стајалиште, бокс		Групни бокс					
				Минимални стандарди							
				дужина (mm)	ширина од оса (mm)	површина лежишта ⁵⁾ (m².грло ⁻¹)	шир. крмног простора (mm) ⁷	дубина крмног ходника ⁶⁾ (mm)			
Краве	Везане са про- стирком	Кратко стајалиште (гатачко)		1700	1050						
		Кратко стајалиште		1900	1100						
		Средње стајалиште		2300	1100						
		Стајалиште за тељење ²⁾		2500 ¹⁾	1125 ¹⁾						
		Стајалиште за тељење проширено ³⁾		2500	2200						
	Слободне – са простиrком и без простирке	Комбиновани бокс		1750	1100						
		Боксови		2300	1125 ¹⁾						
	Слободне – са простиrком	Групни бокс са простиrком					5	700	2800		
Бокс за слободно тељење			9	700			2800				
Телад	Слободне – са простиrком	Појединачни бокс	до 14 дана старости	1200	1000						
			до 90 дана старости	1700	1000						
		Спољни појединачни бокс – наткривени дио		1400	1100						
		Испуст од најранијих дана до одбијања		1400	1100						
	Слободне –са простиrком и без простирке	Боксови	до 6. мј. стар.	1600	700						
	Слободне – са простиrком	Групни бокс са простиrком	до 3. мј. стар. ⁴⁾						1,50	350	1400
			до 6. мј. стар.						1,80	430	1600
Јунице	Слободне – са простиrком и без простирке	Боксови	до 11. мј. стар.	1700	750						
			до 18. мј. стар.	1800	900						
			до 24. мј. стар.	2000	1050						
	Слободне – са простиrком	Групни бокс са простиrком	до 11. мј. стар.			2,10	500	1900			
			до 18. мј. стар.			2,85	600	2000			
			до 24. мј. стар.			3,75	640	2200			
	Слободне – без простирке	Групни бокс са простиrком	до 11. мј. стар.			1,35	500	1900			
			до 18. мј. стар.			1,90	600	2000			
			до 24. мј. стар.			2,30	640	2200			
Товна гове- да (бикови)	Слободне – са простиrком	Групни бокс са простиrком	до 350 kg ж. м.			2,20	500	1900			
			до 550 kg ж. м.			3	600	2000			
			над 550 kg ж. м.			3,50	640	2200			
	Слободне – без простирке	Групни бокс са рe- шеткастим подом	до 350 kg ж. м.			1,40	500	1900			
			до 550 kg ж. м.			1,90	600	2000			
			над 550 kg ж. м.			2,30	640	2200			

Објашњење:

- ¹⁾ Приликом модернизације стаје, у случају када могуће величине и унутрашњи распоред објекта не омогућавају друга рјешења, дужина стајалишта може бити 2000 mm, а ширина 1125 mm.
- ²⁾ Стајалиште за тељење дужине 2000 mm у комбинацији са мобилним уклањањем ђубрета има снижен ходник за ђубрење у односу на задњи дио стајалишта, највише у распону од 50 mm до 80 mm.
- ³⁾ Стајалиште за тељење проширено се може направити спајањем са сусједним стајалиштем, лежиштем.
- ⁴⁾ У периоду млијечне исхране за групни смјештај и појединачно дојење телад.
- ⁵⁾ Подразумијева се корисна површина (дијела за лежање), тј. површина која се користи за лежање (без површина између лежишта, односно крмног стола, крмног ходника, те подужних зидова који их раздвајају, уколико постоје).
- ⁶⁾ Дубина крмног ходника подразумијева величину сниженог дијела од простора за лежање заједно са степеницом прије крмног стола, уколико постоји, али без дијела који подужно дијели крмни сто и простор за лежање, уколико постоји. Ако је у овакој стаји смјештено више категорија животиња, онда дубина крмног простора одговара најстаријој држаној категорији.
- ⁷⁾ Ширина крмног простора је представљена 1 : 1.

- скраћенице: ж. м.= жива маса; мј. стар. = мјесци старости.

2. Величине крмног простора и појилица за говеда

Величине (mm)		Краве		Јунице - слободан систем		Товна говеда - слободан систем		Телад мј. старости	
		смјештај		мј. старости		жива маса (kg)			
		слобод.	везано	до 18	до 24	до 350	над 350	до 3	до 6
Ширина јасала, укључујући крмну преграду ¹⁾	мин.	800		650	750	650	750	400	500
Ширина обостраних јасала, укључујући крмну преграду ¹⁾	мин.	1300		1000	1100	1000	1100	800	900

Ширина пролазног крмног стола без крмне преграде ¹⁾		мин.	3600 – обострани 3200 – једнострани		3600 – обострани 3200 – једнострани				-	
Ширина пролазног крмног стола без крмне преграде ¹⁾		мин.	3800		3600				3600	
Висина предњег дијела јасала у односу на ниво стајања	Средње стаја- лиште и слободан систем	макс.	600	500	500	550	500	550	400	450
	Кратко стајалиште и комбиновани бокс		300	300	Не користи се					
Висина дна ја- сала у односу на ниво стајања	Средње стаја- лиште и слободан систем	мин.	70		70				100	
	Кратко стајалиште и комбиновани бокс		70		Не користи се					
Висина горње ивице појилице/корита у односу на ниво стајања		макс.	800	650	700	800	700	800	500	600
Број живо- тиња	На 1 појилицу	макс.	8	2	-					
	На 1 m корита	(ком)	30	-	40					

Објашњење:

¹⁾ Крмна преграда је преграда између крмног мјеста, односно простора за животиње и крмног стола. Максимална дебљина крмне преграде до 100 mm.

3. Величине преграда у објектима за говеда

Величине у mm		Краве	Телад	Јунице	Говеда у тову
Висина преграде у односу на под ¹⁾	минимално	1400	1100	1400	1400
Висина доње пречке на огради у односу на под	максимално	350	200	250	250
Водоравни размак осталих пречки између себе		440	275	360	360
Размак између пречки у усправном положају		150	120	140	140

Напомена:

¹⁾ Приликом смјештаја говеда на дубокој простирци за укупну висину ограде подразумијева се ниво од пода у крмног ходнику, а на мјесту лежања од највишег нивоа простирке.

4. Код система са косим подом, гдје је крмни сто ниже постављен у односу на дио за лежање, преграда између крмног стола и лежишта је постављена најмање 150 mm у смјеру према лежишту, а прелаз између крмног ходника и лежишта је најмање 200 mm висок, у корист простора за лежање. Ово се не односи на боксове за тељење. Бокс за тељење може бити постављен тако да крава има непосредан контакт са крмним столом са простора за лежање.

5. Прорези на решеткама

Категорија говеда	Ширина нагазног дијела (mm)	Ширина прореза (mm)
Музаре	140	40
Телад до 6 мјесеци старости	80	25
Јунице	120	30
Говеда у тову	120	35

6. Препоруке за постављање решеткастих подова, решетака на крмним ходницима или пролазима:

- Решетке су добро учвршћене са истим ширинама нагазног, односно прорезног дијела, постављене у смјеру најчешћег кретања животиња, подужно на прорезе.
- На решеткама не смије бити оштрих дијелова, на којима би се животиње могле повриједити.
- Материјал од којих су израђени обезбјеђује минимално хабање и отпорност на агресивно окружење стаје.

7. Минимална површина простора у чекалишту испред измузишта и након изласка из измузишта је 1,4 m².грло¹.

8. Нагиби и висинске измјене подова стаја за говеда

Показатељ	Јединица	Краве	Телад до 6. мј. стар.	Јунице	Говеда у тову
		максимално			
Подужни нагиб пода бокса и стајалишта	%	2	3	2	5
Попречни нагиб пода лежишта	%	5	5	5	5
Нагиб пода лежишта са дубоком простирком, у смјеру ка хранидбеном ходнику	%	7	10	10	10
Попречни нагиб хранидбеног ходника ¹⁾	%	2	2	2	2
Подужни нагиб канала за одвођење мокраће	%	2	2	2	3
Дубина пода лежишта у стаји са слободним држањем и дубоком простирком у односу на хранидбени ходник	mm	700	500	700	700

Објашњење:

¹⁾ У хранидбеним ходницима са решеткастим подом и у стајама у којима се овај простор простире подужни и попречни нагиби су 0%.

Напомена

Нагиби подова и канала за одвод мокраће и течног садржаја су спојени на унутрашњу канализациону мрежу. Ова канализација није потребна за подове који се простиру дубоком простирком, у којима је обезбијеђено простирање минимално 7 kg простирке/УГ/дан и у боксовима са чврстим подом лежишта, гдје је обезбијеђено простирање минимално 3,5 kg простирке/УГ/дан.

Објекти за свиње

1. Површине подова бокса и боксова за смјештај свиња

Стаја (одјелење)	Технологија система смјештаја			Површина бокса мин. (m ² .ks ⁻¹)	Површина бокса мин. (m ² .ks ⁻¹)
За крмаче, припуштене и супрасне	У појединачном боксу			1,2	-
	У боксу	у боксу		1,2	-
		са заједничким прстором		-	1,9
	У групном боксу	са одвојеним изђубравањем		1,2	-
		са решеткастим изђубравањем		-	1,8
За крмаче, високе гравидности, пред прашење и опрашене на сисању	У породном боксу	Трајни бокс	у боксу	1,4	-
			са заједничким прстором (без простирке)		-
		Привремени бокс	у боксу	1,6	-
			са заједничким прстором (са простирком)		-
Одбијена прасад	У групном боксу	Без простирке или са дневним простирањем у односу на масу прасади	до 10 kg	0,15	-
			10 kg до 20 kg	0,20	-
			20 kg до 35 kg	0,32	-
		Са дубоком простирком за прасад до 35 kg		0,58	+ хран. ходник
Товне свиње	У групном боксу	Без простирке или са дневним простирањем у односу на масу свиња	30 kg до 50 kg	0,4	-
			50 kg до 85 kg	0,55	-
			85 kg до 110 kg	0,7	-
			изнад 110 kg	1	-
		Са дубоком простирком за свиња до 110 kg		1,1	+ хран. ходник
Одгој назимица и младих нера- стова	У групном боксу	Без простирке или са днев- ним простирањем у складу са узрастом	нерастови до 5 мјесеци	0,8	-
			нерастови од 5 до 10 мјесеци	1,5	-
			назимице до 6 мјесеци	0,75	-
		На дубокој простирци у складу са узрастом	нерастови до 5 мјесеци	0,9	+ хран. ходник
			нерастови од 5 до 10 мјесеци	1,7	+ хран. ходник
			назимице до 6 мјесеци	0,9	+ хран. ходник
Нерастови	У поједничаном боксу			4,5	6

- Напомена:
1. Наведене површине су представљене без површине корита, али са површином, али са хранилицама за концентровану храну.
2. У боксовима подијељеним на пуни под и простор за изђубравање подразумева се да су површине за изђубравање додате површинама пуног пода за лежање (код прасади мин. 0,1 m²/грло, т тову. 0,2 m²/грло).
3. И системима смјештаја на дубокој простирци додаје се површина хранидбеног ходника.

2. Површине пода у односу на масу животиња

Категорија свиња у групном боксу	Жива маса (kg)	Минимална, корисна површина пода, без баријера (m².ks ⁻¹)
Одбијена прасад, приплодне свиње и свиње у тову (осим припуштених назимица и крмача)	до 10	0,15
	више од 10 до 20	0,20
	више од 20 до 30	0,30
	више од 30 до 50	0,40
	више од 50 до 85	0,55
	више од 85 до 110	0,65
	више од 110	1

3. Површине пода и њихова подјела по величини групе

Категорија свиња у боксу		Укупна минимална, корисна површина пода, без баријера (m².грло ⁻¹)	Од овог. мин. чврста/пуна површина повезана, од које је макс. 15% за отворе намијењено за изђубравање (m².грло ⁻¹)
Припуштене назимице	група 6 - 39 грла	1,64	0,95
	група мања од 6 грла	1,80	
	група 40 и више грла	1,48	
Крмаче	група 6 - 39 грла	2,25	-
	група мања од 6 грла	2,48	
	група 40 и више грла	2,03	
	супрасне	-	1,3

4. Бокс за групни смјештај крмача и назимица – у доби од четири седмице након припуста до седам дана прије планираног прашења има стране дуге најмање 2,8 m. Бокс у којем се гаји мање од шест животиња има стране дуге најмање 2,4 m. У објектима за мање од десет крмача могу се крмаче и у периоду око прашења држати појединачно само ако се обезбиједи нормално окретање животиња.
5. Бокс за нерастове. Површина пода у боксовима за одрасле нерастове има најмање 6 m². У боксовима за припуштање, корисна површина је најмање 10 m² и на њој не смије бити никаквих препрека.

6. Прорези на решеткама

Категорија свиња		Минимална ширина нагазног дијела (mm)	Минимална ширина прореза (mm)
Крмаче и нерастови		80	25
Крмаче у породилишту	дио за крмаче	80	20
	дио за прасад	18	11
Прасад у одгоју до 35 kg		18	11
Назимице и нерастови и узгоју		60	15
Свиње у тову		60	20

7. Величине прореза бетонских решеткастих подова за групни одгој свиња

Категорија свиња		Минимална ширина нагазног дијела (mm)	Минимална ширина прореза (mm)
Прасад		50	11
Прасад по одбијању		50	14
Товљеници		80	18
Припуштене назимице и крмаче		80	20

8. Величине смјештаја за припуштене и супрасне крмаче

Показатељ	Минимално	Бокс ¹⁾	Бокс	Бокс са простирком
Дужина бокса	mm	640	-	640
Ширина бокса ⁷⁾	mm	1850 ³⁾		1200 ²⁾ 1850 ³⁾
Ширина бокса	mm	-	1900	
Ширина дијела за изђубравање	mm	650 ⁴⁾	1050	1650 ⁴⁾
Висина ограде	mm	950	950	950
Дужина корита на грло	mm	375	450	375
Ширина корита	mm	350	350	350
Висина корита – крмни дио	mm	250	250	250
Висина појилице са здјелицом	mm	250	250	250
Нагиб лежишта у %	%	3 ⁶⁾	3	3 ⁶⁾

Појашњења из табеле:

- 1) Боксови у систему без простирке планирају се као пролазни.
- 2) Када је отворен бокс.
- 3) При затварању бокса задњом преградом.
- 4) Од тога дио за изђубравање заузима максимално 650 mm.
- 5) Висина појилица групних корита је за 50 mm нижа.
- 6) 300 mm иза корита нагиб лежишта треба да буде 5% смјером ка крмном ходнику.
- 7) Ширина бокса мјерена од крмне ивице корита.

9. Величине смјештаја високосупрасних, пред прашење и крмача дојиља

Показатељ	Минимално	Простор (бокс) за прашење и исхрану прасади у доби од 28 до 35 дана		
		без простирке		са простирком равни
		са равним боксом	са усправним боксом	
Дужина бокса/од тога дужина за прихрану	mm	1800/700 ¹⁾	1800	2000
Дужина бокса за крмаче	mm	650	650	650 ²⁾
Ширина бокса ⁸⁾	mm	2150 ³⁾	1950 ³⁾	2300
Висина ограде за крмаче	mm	950	950	950
Висина ограде за прасад	mm	500 ⁴⁾	500 ⁴⁾	500
Дужина корита	mm	375	375	375
Ширина корита	mm	350	350	350
Висина крмног дијела корита	mm	250	250	250
Висина здјеласте појилице за крмаче	mm	250	250	250
Висина усправне коцкасте за крмаче ⁵⁾	mm	550	550	550
Висина здјеласте појилице за прасад на сиси	mm	100 ⁵⁾	100 ⁵⁾	100
Висина усправне коцкасте за прасад на сиси ⁶⁾	mm	180	180	180
Нагиб лежишта	%	3 ⁷⁾	3 ⁷⁾	3

Појашњења:

- 1) У случају када се прасад одбија у доби од 21 дан дужина бокса је минимално 1550 mm, од тога дио за прихрану 500 mm.
- 2) У прасилиштима са простирком обезбјеђује се бокс са могућношћу отварања бочно.
- 3) Дужина осе простора за крмаче у боксу код равних и косих боксова је мин. 2150 mm, укључујући 150 mm забране за залијегање.
- 4) Пролаз за прасад између боксова до дијела за крмаче је постављен цијелом ширином бокса висине између 220 mm до 250 mm.
- 5) Појилица за прасад смјешта се у задњем дијелу бокса изнад решетки.
- 6) Висина здјеласте појилице водоравне за крмаче и прасад је нижа за 50 mm.

- 7) 300 mm иза корита направити нагиб лежишта/пода од 5% у смјеру ка крмном ходнику, у случају када је под испод корита пуни.
- 8) Ширина бокса мјерена од крмне ивице корита.

10. Величине у смјештају за прасад у одгоју до 35 kg живе масе тијела

Показатељ	Минимално	Исхрана из хранилице	
		бокс издигнути са решеткама или кавез ¹⁾	бокс са лежиштем и дијелом за изјубравање
Ширина бокса минимална	mm	1200	1500
Висина ограде	mm	800	800
Дужина ивице хранилице грло ²⁾	mm	160 ²⁾	160
Висина крмне ивице хранилице за концентровану храну ⁴⁾	mm	140	140
Висина појилица кружних	mm	180	180
Висина појилица – корита ⁵⁾	mm	300	300
Висина лежишта у односу на дио за изјубравање	mm	-	20
Нагиб лежишта	%	-	3 - 5

Појашњења:

- ¹⁾ Пуни дио пода чини најмање 1/3 до највише 1/2 укупне површине.
- ²⁾ Испод хранилице за концентровану храну појас пуног пода широк је најмање 200 mm. На једно крмно мјесто хранилице за концентровану храну долазе највише четири прасета.
- ³⁾ Дужина крмне ивице на грло минимално 200 mm.
- ⁴⁾ У првом периоду одгоја прасади потребно је обезбиједити да максимална ивица корита буде 140 mm.
- ⁵⁾ Висина водоравне појилице је нижа за 50 mm.

11. Величине смјештаја за узгој квалитетно-приплодних свиња

Показатељ	Минимално	Назимице и млади нерастови		Нерастови
		до 5 мјес. ¹⁾	од 5 мјес. ²⁾	
Ширина лежишта	mm	1400	1850	2000
Ширина дијела за изјубравање	mm	650	800	1050
Висина ограде	mm	950	950	1300
Дужина корита на грло	mm	250	350	370
Ширина корита	mm	300	300	350
Висина ивице корита	mm	200	220	250
Висина појилице појединачне	mm	250	350	350
Нагиб лежишта	%	3	3	3

Појашњења:

- ¹⁾ Очекиване масе од 25 kg до 70 kg.
- ²⁾ Очекиване масе од 70 kg до 130 kg.

12. Унутрашње ширине прегонских ходника за поједине категорије прасади

Величине	Минимално (mm)
Високосупрасне крмаче	1000
Остале крмаче	850
Одгој прасади	650
Одгој прасади – кавези на више нивоа	800
Тов свиња	650
Назимице	800
Нерастови	950

13. Величине бокса за прање (грло)

Величина	Минимално (mm)
Ширина	650
Дужина	1800
Висина	950

Напомена

За прање, дезинфекцију и преглед већег броја високосупрасних крмача пред њихово премјештање у дио за прањење потребно је обезбиједити посебан простор. Обично се планира у ходницима између одјељења за прањење и одјељења из којег долазе крмаче. Овај растор је пролазни, служи и као ходник и може се отворити, односно затворити. Максималан капацитет може бити 50 крмача.

14. Размаци у преградама (према висини ограде бокса/бокса изнад пода)

Категорија свиња	Висина ограде у односу на под (mm)	Унутрашња ширина елемената на огради максимална (mm)	
		Водоравни елементи	Усправни елементи
Прасад на сиси	до 500	пуни	не допуштају се
Високосупрасне, на прањењу и крмаче дојиље у боксу за прањење	700 ¹⁾	150	90
	више од 700	200	
Припуштене и супрасне назимице и млади нерастови	500 ²⁾	100	90
	500 - 800	150	
	више од 800	200	

Одгој прасади	500	65	55
	500 - 800	90	
Тов свиња, одгој приплодних животиња	500	80	70
	500 - 750	100	
	више од 750	150	

Појашњења:

- 1) Висина размака најниже летве/пречке од пода у фиксационом боксу је најмање 220 mm до 250 mm.
2) Висина размака најниже летве/пречке од пода у боксу за држање износи макс.160 mm.

15. Површина тврди испуста за свиње

Категорија свиња	Минимално (m ² .грло ⁻¹)
Припуштене и супрасне крмаче	2
Приплодне животиње до 6 мјесеци	1
Приплодне животиње од 6 до 12 мјесеци	2
Приплодни нерастови	10

16. Величине пролаза за прасад

Величине	Минимално (mm)
Ширина	600
Висина	900

17. Интензитет освјетљења стаје је најмање 40 luxа у трајању најкраће осам часова дневно.

Прилог 3.

Објекти за овце и козе

1. Смјештајне површине за овце и козе

Врста и категорија животиња		Минимална површина (m ² .грла ⁻¹)	
		овце	козе
Овца/коза		1,2	1,5
Овца/коза + 1 јагње/козле до одбијања		1,5	2
Овца/коза + 2 јагњета/козлета до одбијања		2	2,5
Јагњад/козлићи		0,25	0,35
Јагњад/козлићи у тову до 25 kg		0,4	0,5
Шилежад у одгоју до годину дана		0,8	0,8
Приплодњаци	појединачни бокс	4	4
	групни бокс	3	3
Настрешница на пашњаку / 1 грлу		0,8	0,8

Напомена

Овце и козе су смјештене у групним боксовима. Само током периода јагњења и дојења дио мајки је смјештен у појединачним боксовима на краће периоде два до пет дана. За јагњад и козлиће до одбијања се постављају/дограђују школе (ограђени простор у који се регулацијом висине пролаза омогућава улаз и излаз само за јагњад, односно козлиће), а које су непосредно повезане на групне боксове у којима су смјештене мајке. Отвор – пролаз на школама треба бити прилагођен пасмини, па се тако његова висина креће од максимално 350 mm до 400 mm, а ширина од 160 mm до 170 mm и има могућност затварања.

2. Подови:

- пуни подови (за смјештај на дубокој простирци или привременим простиркама), решеткасти подови (са одводима испод решетака, без простирке) и комбиновани са оба типа израђују се тако да онемогуће улазак влажности из пода/земље у стају, те спријече контаминацију подземних вода органским материјама које настају у стаји (ђубре, мокраћа, дезинфекциона средства и слично),
- подови у помоћним објектима (чекалиште пред измузиштем, измузиште, сирана, мјесто за ветеринарске прегледе и захвате) израђују се тако да се лако чисте и дезинфикују.

3. У смјештају на решеткастим подовима користе се решетке које:

- имају равну нагазну површину, минималне ширине нагазног дијела 50 mm, прорез ширине 15 mm (максимална ширина прореза за јагњад је 17 mm, а за одрасла грла 21 mm),
- решетке се израђују од материјала који је отпоран на физичко-хемијске услове који владају у стаји,
- обезбјеђују несметано пропадање ђубрета,
- не изазивају повреде код животиња.

У случају да дође до оштећења решетака, потребно је хитно извршити санацију оштећених дијелова и обезбиједити их на тај начин да животиња, односно њена нога не може упасти или се заглавити у решетке.

4. Зидови у измузишту, сирани и просторима за ветеринарске захвате израђују се од таквог материјала да се могу прати.

5. Величине технолошких елемената у стајама за овце и козе

Величине (mm)			Јагњад до 6 мјесеци	Шилежад и овце	Овнови	Козлићи	Козе	Јарчеви	
Јасле	висина	максимално	700	700	1100	1000	1500	1500	
	ширина		700	900	900	400	600	600	
Размак летви			минимално	80	80	80	80	80	
Дужина јасала на грло				150	350	500	150	350	500
Ширина јасала, укључујући крмну преграду				400	550	550	400	500	600
Ширина обостраних јасала				500	600	600	500	600	-

Дубина јасала	максимално	150	250	250	150	250	300
Висина ивице јасала – из стаје		250	500	500	250	700	700
– из ходника		550	550	550	550	550	550
Висина горње ивице појилице		250	500	500	250	700	700
Висина забране изнад јасала од ивице јасала		150	300	300	150	300	300
Висина ограде – укупно		800	1000	1500	1000	1200	1500
Размак између летава		водоравне летве од пода 70-100-100-150-200 и даље по 250			размак усправних летви 80		
Број животиња на појилицу (грла)		40	40	10	40	30	10

6. Површине испуста

Категорије оваца и коза	Минимално (m².грло ⁻¹)
Овце и козе	1
Шилежад	1
Овнови и јарчеви – приплодни	10
Овнови и јарчеви – узгој	2

Појашњења

Ограде на испустима за козе су високе најмање 1,2 m, а за јарчеве 1,5 m. Ограда за овце на пашњаку је висока најмање 0,9 m.

Прилог 4.

Објекти за живину

1. Број кљунова на 1 m² површине пода у узгоју на простирци

Врста живине и старосне категорије			Мјерна јединица	Максималан број	
				товни тип	носиље
Кокошке	пилићи	до 2 седмице	(кљун.m²)	20	30
		до 8 седмица	(кљун.m²)	15	20
		до 14 седмица	(кљун.m²)	12	15
	пиленке од 12 седмица до полне зрелости		(кљун.m²)	7	10
	пијевци од 12 седмица до полне зрелости		(кљун.m²)	3	5
	носиље – производни узгој		(кљун.m²)	-	9
	кокошке узгојне (заједно са пијевцима)		(кљун.m²)	5	7
	тов бројлера	до 2 седмице	(кљун.m²)	40	
		до 5 седмица	(кљун.m²)	22	
		изнад 5 седмица	(кљун.m²)	15 или 34 kg ж. м. .m²	
Ћурке	тов	ћурићи	до 2 седмице	(kg.m²)	20
			до 6 седмица	(kg.m²)	30
			до 17 седмица	(kg.m²)	40
			до 24 седмице	(kg.m²)	45
	узгој средњи тип	ћурићи	до 2 седмице	(кљун.m²)	20
			до 8 седмица	(кљун.m²)	10
			до 14 седмица	(кљун.m²)	5
		ћурке	(кљун.m²)	2,5	
		ћурани	(кљун.m²)	1,5	
	узгој лаки тип	ћурићи	до 2 седмица	(кљун.m²)	15
			до 8 седмица	(кљун.m²)	10
			до 14 седмица	(кљун.m²)	3
		ћурке	(кљун.m²)	1,5	
		ћурани	(кљун.m²)	1	
Патке	пачићи	до 2 седмица	(кљун.m²)	20	
		до 4 седмице	(кљун.m²)	15	
		до 7 седмица	(кљун.m²)	7	
	патке узгојне		(кљун.m²)	3	
Гуске	гушчићи	до 3 седмице	(кљун.m²)	10	
		до 6 седмица	(кљун.m²)	6	
		до 8 седмица	(кљун.m²)	2	
		више од 8 седмица	(кљун.m²)	2	
	гуске		(кљун.m²)	2	

Напомена

Одлучујући параметери који одређује површину по грлу у узгоју на простирци јесу старосна категорија или жива маса живине.

2. Обогаћени кавезни системи за узгој кока носиља за производњу конзумних јаја са више од 350 носиља:

- свакој носиљи обезбјеђује се најмање 750 cm² подне површине кавеза, од тога је корисна површина 600 cm², која је најмање 300 mm широка са нагибом пода који не прелази 14% и са унутрашњом висином најмање 450 mm. У ово се не рачуна површина простора за гнијездо. Висина кавеза ван корисне површине је најмање 200 mm,

- укупна површина сваког кавеза не смије бити мања од 2000 cm²,

- дужина неограниченог крмног простора за сваку носиљу у кавезу је најмање 120 mm; сваки кавез има систем напајања који одговара величини групе и свакој јединки уз доступне бар двије капаљке (nipple) појилице или групне појилице,
- сваки кавез има гнијездо, пречку дужине најмање 150 mm за сваку носиљу, стељу за кљуцање и чепркање, прибор за трошење панци и
- пролазни ходник између кавеза широк је најмање 900 mm, а подни дио кавеза је издигнут најмање 350 mm изнад пода објекта.

3. Алтернативни систем смјештаја кока носиља за производњу конзумних јаја са више од 350 носиља има:

- најмање 100 mm простора за храњење код равних хранилица или најмање 40 mm простора код округлих хранилица,
- најмање 25 mm простора за пиће код равних појилица или најмање 10 mm простора код округлих појилица,
- код напајања капаљкама (piprle појилицама) или чашицама за напајање најмање једна појилица или здјеласта на десет носиља,
- код фиксно постављених појилица свакој јединки су доступне барем по двије капљичне појилице или чашице за напајање,
- најмање једно гнијездо на седам кока носиља,
- код заједничких гнијезда је осигурано најмање 1 m² површине гнијезда за највише 120 носиља,
- густоћу насељености не већу од девет кока носиља по m²,
- најмање 150 mm дужине пречке за одмарање (без оштрих рубова), гдје пречка не смије бити постављена изнад простирке, а водоравна удаљеност међу појединим пречкама износи најмање 300 mm, док између пречки и зида износи најмање 200 mm,
- најмање 250 cm² површине под стељом која покрива најмање 1/3 подне површине и
- подове који се обликују тако да подупиру према напријед окренуте прсте на обје ноге.

3.1. Алтернативни системи држања у којима се коке носиље могу слободно кретати међу спратовима испуњавају следеће услове:

- висина једног кокошињца није већа од четири спрата,
- висина међу појединим спратовима је најмање 450 mm,
- појилице и хранилице су распоређене тако да су једнако доступне свим јединкама и
- етажe су уређене тако да се спријечи падање фецеса на доње спратове.

3.2. Алтернативни системи држања са испустом испуњавају следеће услове:

- да је обезбијеђено више отвора за непосредан излазак у испуст, високих најмање 350 mm и широких најмање 400 mm, који су правилно размјештени по цијелој дужини објекта, тако да на 100 јединки буде 2 m дужине отвора,
- да испусти имају: површину примјерену густоћи насељености и природи терена да би се спријечило било какво загађење; склониште од неповољних временских услова и грабежљиваца, одговарајуће појилице; густоћа насељености не смије бити већа од девет јединки по m²,
- да је максимална концентрација 2500 носиња 1 ha, тј. 4 m² испуста/јединки,
- да је најдужа удаљеност од границе испуста до најближег отвора 150 m, а уколико је та раздаљина већа, онда треба обезбиједити на-стрешнице, и то на 1 ha четири настрешнице равномјерно распоређене широм испуста.

4. Минималне потребе и функционални параметри који су наведени за обогаћене и алтернативне врсте смјештаја не односе се на објекте са мање од 350 носиља, објекте за узгој родитељских и дједовских јата.

5. Испусти за живину – површине

Врста живине и старосна категорија		Врста испуста	Површина минимално (m². кљун¹)	Напомена
Кокошке		ограничени	5	суви
Ђурке		ограничени	10	суви
Патке узгојне		ограничени	0,5	водени
			1	суви
Гуске узгојне		ограничени	0,5	водени
			1	суви
		пашни	5	-
Пачићи – одгој	1. до 7. дан старости	ограничени	0,06	суви
	8. до 21. дан старости		0,14	
	више од 21. дана старости		0,14	
Гушчићи – одгој	1. до 7. дан старости	ограничени	0,15	суви
	8. до 21. дан старости		0,14	
	више од 21. дана старости		0,2	

6. Простор за исхрану

Одгој и узгој			Исхрана		
Врста и старосна кате- горија	Корито за храњење мак- симално (mm. кљун¹)	Здјеласте храни- лице максимално (кљун¹)	Врста и старосна кате- горија	Корито за храњење макси- мално (mm.кљун¹)	Здјеласте храни- лице максимално (кљун¹)
Пилад	100 ¹⁾ - 150 ²⁾	15 ¹⁾ - 25 ²⁾	Бројлери		
Кокошке	100 ¹⁾ - 150 ²⁾	15 ¹⁾ - 25 ²⁾	30		
Ђурке	-	40	до 6 седмица до 17 седмица до 24 седмице	-	60
				-	40
				-	40
Патке	150	30	50		
Гуске	150	40	50		

Напомена:

¹⁾ носиља,
²⁾ товна.

7. Напајање живине

Врста и категорија		Појилице				
		корито	кружна	капаљке (nipple)	комбиноване	појилица за пилиће
		минимално (mm. кљун ⁻¹)	максимално на једну појилицу (кљун)			
Тов бројлера		25	100	12	25	40
Одгој пилади – носиле		30	100	12	25	40
Одгој пилади – товне		30	70	8	20	30
Узгојне кокошке – носиле		30	80	10	25	40
Узгојне кокошке – товне		30	70	8	20	30
Тов ћурки	до 6 седмица	20	100	12	20	40
	до 16 седмица	35	80	-	-	-
	до 22 седмице	35	75	-	-	-
Узгојне ћурке		35	75	-	-	-
Тов патки		30	50	8	-	-
Узгојне патке		30	50	6	-	-
Тов гусака		100	40	-	-	-
Узгојне гуске		120	40	-	-	-

Напомена

У кавезним батеријама исхрана и напајање се одређују типом кавеза.

8. Величина мрежа решеткастих и кавезних подова за живину

Врста и старосна категорија		Величина мрежа максимално (mm)
Galus domesticus	одгој	20 · 20
	узгој	25 · 50
Водена живина	пачићи до 30 дана	20 · 20
	гушчићи до 30 дана	15 · 45
	старија водена живина	25 · 25

9. Величине гнијезда

Врста живине	Гнијезда за ношење – минимално			На једно гнијездо – максимално (кљун)
	дубина (mm)	ширина (mm)	висина (mm)	
Узгојне кокошке – носиле	350	300	350	7
Узгојне кокошке – товне				5
Носиле – производња конзумних јаја				7
Ћурке	600	450	600	4
Патке домаће	450	300	350	7
Патке пекиншке	450	400	400	4
Гуске	500	450	500	6

Напомена

У алтернативним системима смјештаја за производњу конзумних јаја држи се максимално 120 носила на 1 m² групног гнијезда.

10. Величине пролаза за поједине врсте и категорије живине

Врста и старосна категорија	Минималне величине пролаза		Висина прага од пода (простирке) максимално (mm)	Број животиња по 1 пролазу/ максимално (кљун)
	ширина (mm)	висина (mm)		
Кокошке	400	350	50	100
Гушчићи	400	400	50	100
Гуске	400	500	50	60
Пачићи	300	300	50	150
Патке	300	400	50	100

Напомена

За обезбјеђење испуста израђују се пролази. Свако засебно одјељење у стаји има најмање два излаза на испуст.

11. Висина преграда за поједине врсте и категорије живине

Врста живине и старосна категорија		Висина преграде минимално (mm)
Пилићи – бројлери		600
Пилићи лаки тип	до 30 дана	1000
	више од 30 дана	1500
Носиле	носиле	у цијелој висини узгојног простора
	тов	2000
Ћурићи до 30 дана		1500
Ћурке и старији ћурићи		у цијелој висини узгојног простора
Пачићи		300
Патке		600

Гушчићи	500
Гуске	1000

12. Висина преграда на испустима

Врста живине и старосна категорија		Висина преграде минимално (mm)
Пачићи, гушчићи	водени испуст	500
	пашни испуст	800
Патке, гуске	водени испуст	600
Гуске	пашни испуст	1500

Напомена

Висина преграда и ограда на воденим испустима рачунају се од висине нивоа воде. Преграда се поставља најмање 800 mm од најнижег нивоа воде.

13. Стабилност у испоруци електричне енергије обезбјеђује се алтернативним извором енергије да би се провјетравање, освјетљење и загријавање обезбиједили константно у зависности од категорије живине.

Прилог 5.

Смјештај коња

1. Везани систем држања

Коњ више од 400 kg ж. в.	Минимална површина (m².грло ⁻¹)	Минимална величина стајалишта ¹⁾		Јасле	
		ширина (mm)	дужина (mm)	висина (mm)	минимална ширина (mm)
Редна стајалишта	4,5	1500	2750	650 - 1000 ²⁾	650
Појединачни смјештај	4,5	1800	2750		

Појашњења:

¹⁾ У зависности од висине лакатног зглоба, узраста и вијека животиње.

2. Слободни систем држања

Категорија коња	Минимална површина (m².грло ⁻¹)	Минимална површина бокса (бокса) ¹⁾	
		ширина (mm)	дужина (mm)
до 200 kg ж. в.	6	2000	2000
200 kg до 400 kg ж. в.	7	2500	2500
400 kg до 500 kg ж. в.	8	2500	2500
више од 500 kg ж. в.	9	2500	2500

Појашњења:

¹⁾ Производ ширине и дужине бокса испуњава захтјеве за његову минималном површином.

3. Величине крмног мјеста корита (крмног стола) при слободном смјештају.

Категорија коња	Минимална ширина (mm.грло s ⁻¹)	Висина (mm)
Ждријебе одбијено	600	650 – 900 ¹⁾
До годину дана	700	
Одрасли коњ	800	1000

Појашњења:

¹⁾ У зависности од висине лакатног зглоба, узраста и вијека животиње.

4. Конструкција подова

- Под стајалишта на његовој првој трећини је водораван, а у задњем дијелу са нагибом од најмање 1,5%.

- Под лежишта у слободном систему и под боксова има минимални нагиб од 1% према ходнику.

5. Стајски ходници

Ширина ходника и дворедних стаја износи минимално 3000 mm са вратима на бочно отварање/затварање, а код једноредних и дворедних стаја са стајалиштима износи мин. 2500 mm.

Прилог 6.

Прорачун живе масе гајених животиња на условно грло

Врста	Категорија, група животиња	Просјечна маса (kg)	Коефицијент п (УГ/јединка)
Говеда	краве у I лактацији	500	1
	краве у II и сљедећим лактацијама	600	1,20
	краве са великим тјелесним оквиром	700	1,40
	телад у млијечној фази исхране до трећег мјесеца узраста	75	0,15
	телад у биљној фази исхране од четвртог до краја осмог мјесеца узраста	140	0,28
	телад од рођења до шестог мјесеца (просјек)	110	0,22
	јунице од 7 до 18 мјесеци узраста	280	0,56
	јунице од 19 мјесеци до 24 мјесеца	425	0,85
	јунице селкет 7 мјесеци до 24 мјесеца (просјек)	310	0,62
	бик у тову	365	0,73
	бик и во	800	1,60
Свиње	крмаче и вепрови	150	0,30
	прасад	10	0,02
	млада прасад за узгој и прасад у тову	60	0,12
	крмаче са одгојем прасад	225	0,45

Коњи	коњи до три године	375	0,75
	коњи од три године	650	1,30
Овце и козе	овце укупно	50	0,10
	козе укупно	50	0,10
Живина	носиље	1,50	0,0030
	пиленке	0,70	0,0014
	бројлери	0,80	0,0016
	патке узгој	3,50	0,0070
	патке тов	2	0,0040
	гуске узгој	4,80	0,0096
	гуске тов	2,50	0,0050
	ћурке узгој	15	0,030
	ћурке тов	8	0,016
	живина укупно (просјек)	1,30	0,0026

Напомена

Прорачун се односи на појам „(4) објекат у сточарској производњи за узгој већег броја главних врста гајених животиња“ члан 2. став 4. овог правилника.

Подаци о маси тијела гајених животиња на условно грло (1 УГ = 500 kg живе масе тијела) односе се на просјечне вриједности за ту врсту, категорију, односно узраст животиња.

Прилог 7.

Измузишта

7.1. Препоручени параметри музних јединица за високопроизводне краве

Параметри	Јединица	Вриједност/тип
Номиналан потпритисак у сабирнику	kPa	40 до 43
Карактер пулсације		асинхрони
Брзина пулсације	puls/min	50 до 60
Однос тактова сисања и стискања		52 : 48 до 60 : 40
Трајање такта стискања	ms	мин. 200
Унутрашњи пречник млијековода	mm	40 до 90
Унутрашњи пречник дуге млијечне цијеви	mm	мин. 16
Унутрашњи пречник проточног грла сабирника	mm	16 до 20
Унутрашњи пречник кратке млијечне цијеви	mm	мин. 10
Унутрашњи пречник улаза до сабирника	mm	мин. 10
Количина усисаваног ваздуха до сабирника при номиналном потпритиску		
Запремина сабирника	cm³	мин. 300
Маса музне јединице	kg	1,5 до 2,5

7.2. Основни параметри стационарних измузишта за краве

Тип измузишта	Број измузних мјеста	Укупна површина m²	Површина једног мјеста m²	Прљави дио измузишта m² укупно	Прљави дио измузишта m²/мјесто
Аутотандем	2 · 3	70,5	11,75	36,6	6,1
	2 · 4	86,3	10,79	45,1	5,64
	2 · 5	102,1	10,21	53,6	5,36
	2 · 6	117,8	9,82	62,1	5,18
Рибља кост стандард	2 · 6	73,6	6,13	26,6	2,22
	2 · 8	94	5,88	32,6	2,04
	2 · 10	111	5,55	38,3	1,92
	2 · 12	128,1	5,34	44,1	1,84
Рибља кост са групним изласком	2 · 8	154,3	9,64	104	6,5
	2 · 10	182,2	9,11	123,7	6,19
	2 · 14	237,9	8,5	163	5,82
	2 · 15	251,8	8,39	172,9	5,76
Паралелно измузиште са групним изласком	2 · 8	119,9	7,49	65,2	4,1
	2 · 10	139,6	6,98	77,4	3,87
	2 · 10	163,2	6,8	89,6	3,73
	2 · 14	183,8	6,56	101,8	3,64

Прилог 8.

Регистар овлашћених лица

Р. бр.	Име и презиме	ЈМБ	Адреса	Датум полагања стручног испита	Број увјерења